

duben 2026

mimořádné vydání

anna dokoupilová
sabina hellerová
ondřej kolébal

Školní
ČASOPIS
SŠPHZ A VOŠ UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Tričko či jiný kus oblečení nosíme každý den.

Přemýšleli jste někdy nad tím, jak, kde a kým bylo vyrobeno vaše tričko a za jakou cenu?

Je levná móda opravdu levná?

OBSAH

Anketa	3
Co je fast fashion?	4
Očima spotřebitele	5
Látky	6
Dopad na životní prostředí	7
Co vše stojí za cenou oblečení?	8
Továrny v rychlé módě	9
Co na to odborník z branže?	10
Názor mladého tvůrce	13
Alternativy	14

exkluzivní rozhovor
s Václavem Staňkem

pohled studentů
i profesionálů

tipy na české značky

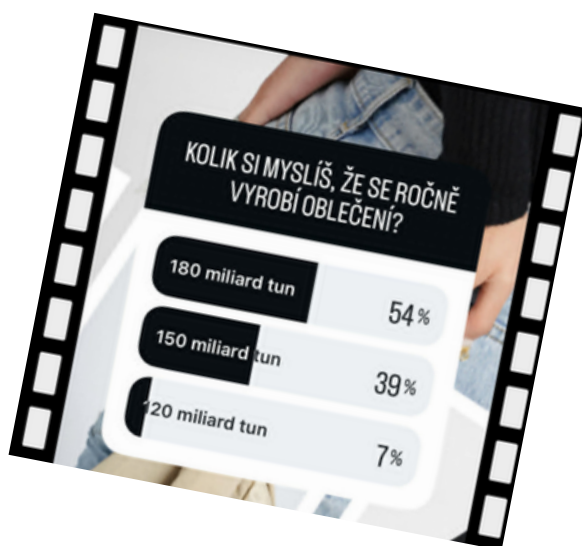
ANKETA

V souladu s tématem tohoto vydání jsme dali do vzduchu rychlou anketu. Je to neoptimálnější forma získání rychlého názoru od lidí. Jsme přesvědčení, že rychlá móda je fenomén moderní doby a toto téma do školy patří.

Zajímalo nás, nakolik je termín fast fashion známý a co ovlivňuje nákup oblečení.

Na naše dotazy odpovědělo více než 300 osob z naší školy. Průzkum ukazuje, že téma fast fashion není neznámé. Však mrkněte sami ;-)

V poslední otázce jsme se zaměřili na množství vyrobeného oblečení. Nejnovější průzkumy ukazují, že správnou odpovědí je 150 miliard tun. Zde většina dotázaných odhadovala ještě větší množství.

Avšak pozor!

- i to může být brzy realita!

VÍŠ, CO JE FAST FASHION?

ANO 🤔

73%

NE ❌

27%

KUJUJEŠ FAST FASHION? 🛍️

ANO 🤔

53%

NE 🙅

47%

PODLE ČEHO NAKUJUJEŠ OBLEČENÍ?

BARVA 👗

2%

CENA 💰

25%

VZHLED 👁️

67%

MÓDNÍ TRENDY 🛍️

6%

VÍŠ, KDO VYRÁBÍ RYCHLOU MÓDU?

ANO 👍

57%

NE 🙅

43%

CO JE FAST FASHION?

Už jste určitě slyšeli o fast fashion, ale málo kdo ví, co to je a co vše se za ním skrývá. Nebo nakupuje oblečení v domnění, že jde o bezproblémové značky, které nikomu a ničemu neubližují, ale opak je pravdou.

OD SLOW FASHION K FAST FASHION

Aby člověk dokázal pochopit, o co se jedná, musí nejdřív znát přímý protiklad, a to pojem „Slow fashion“. Dříve totiž nebyla móda tak úplně dostupná, takže jste byli nuceni si sami shánět materiály a také, kvůli cenové nedostupnosti švadlen, si svůj kousek prostě ušít.

A to až do 60. let minulého století, kdy tuto skutečnost přeměnila průmyslová revoluce. Lidé se začali prostřednictvím oblečení „vyjadřovat“ a byli tím naprosto ohromeni. Jenže ne každý si jistě kousky mohl dovolit. A tak na scénu nastoupily menší značky, které přetvářely drahé modely z méně kvalitních materiálů a často je šily švadleny v menších dílnách za malé peníze.

PRVNÍ ZMÍNKY O RYCHLÉ MÓDĚ

Společnost byla více nadšená z nového trendu, a právě toho si všimla mimo jiné i Zara. Svůj první obchod značka otevřela ve Španělsku roku 1975. Ta se pak v 90. letech začala rozšiřovat a zaměřila do New Yorku s cílem dosáhnout co nejkratšího procesu výroby, a to pouhých 15 dní. A proto začal New York Times jako vůbec první zasvěcovat čtenáře do pojmu „fast fashion“.

CO TO TEDY JE?

Jde o obchodní „trend“, který má za cíl v co nejkratším čase ušít co nejvíce oblečení za co nejnižší cenu.

Většinou jde o kopie drahých světových značek, co by si jinak nemohl jen tak někdo pořídít. Takže jde ruku v ruce s lákáním a manipulováním lidí, jelikož tyhle značky většinou mají dobře propracovaný marketing. Oblečení je často vyráběno z nekvalitních materiálů a s minimálními náklady na pracovní sílu, což umožňuje výrobcům nabízet rozmanitou škálu oděvů za dostupné ceny.

OČIMA SPOTŘEBITELE

Očima kupujícího je nakupování z levných řetězců ohromný zážitek. Přináší nám to radost z nových věcí, ale tato radost je krátkodobá, asi tak jako životnost nakoupených kousků. Novodobý kapitalismus je postavený na konzumerismu a my si nemůžeme pomoci stát se spotřebiteli. Jediné slovo, které k tomu jde dodat, je “přežití”.

Každý chceme jen pohodlně přežít a rychlý průmysl nás v tom více než podporuje.

Buďme k sobě upřímní - **ALTERNATIVY TU JSOU**. Většina lidí se ale neobtěžuje je hledat.

Proč bychom je vůbec hledat měli?

Díky fast fashion máme vše po ruce, nejnovější trendy, které se dají jedním kliknutím pořídít.

Zdroj:

[Jak a proč vznikla fast fashion neboli rychlá móda? | Nilmore](#)

[Jana Růžičková: Odvrácená strana oděvního průmyslu - fast fashion - Ekolist.cz](#)

[Fast Fashion: Co to znamená, kde se vyrábí a jaké jsou její výhody a nevýhody - Eurostock](#)

Látky

Látka je termín pro materiály na bázi vláken. Již od počátku lidstva jsme my lidé hledali způsob, jak zůstat v teple a jak lépe odolávat živlům. Naši předci měli zabítá zvířata nejen jako zdroj jídla, ale také jako hlavní zdroj první "látky".

Vlna, kůže a konopí se využívaly jako materiály vhodné k výrobě oblečení. Lidé byli rádi za kus kůže na nohou, aby je kameny nebodaly do pat. A přehozy z vlny zakryly zbytek těla, aby zbytečně neplýtvali teplem.

Ale tyto materiály nevydržely zlomek toho, co vydrží dnes. A tak, se lidé začali věnovat výrobě oblečení na plno.

Koželuzi, ševci i zbrojnoši se ve starověké Evropě začali objevovat víc a víc a přitom hledali způsob, jak své řemeslo zefektivnit.

Plátňová vazba byla základem pro udržitelnost v tak krutém světě, jako byla bronzová Evropa. Vazba se využívala pro výrobu technických tkanin, košilovin a podšívkovin i u výroby dámských šatovek a pánských oblekovek.

Obecně se látkám z vazby říká plátno, některé jsou nazývány podle jejich konstrukce (např. šifon, organtýn nebo taffeta - tu znáte jako taft).

Ve středověké Evropě zůstalo oblečení opět velmi jednoduché - jak pro muže, tak i pro ženy. Tradiční kombinace krátkých tunik s punčochami patřila lidem z dělnické třídy. Dlouhé tuniky s vrchními šaty sloužily pro lid z vyšších tříd.

S touto hodinkou dějepisu ale sranda končí. Protože historie lidu a budoucnost lidu je velmi bouřlivým tématem pro mnohé. A dopady na prostředí „sranda“ pro druhé. S vynálezem plastu se vše obrátilo naruby.

Výrobou spandexu, polyesteru, nylonu a kevlaru se lidstvo z atomové éry vydalo rovnou do propadliště dějin.

Už nešlo jen o prosté „zabij, nebo buď zabit“, šlo totiž o to, kolik - kolik šatů potřebujeme, jak dlouho nám vydrží a držet tempo.

Jedinci vynálezu plastových vláken apelovali na dělnickou třídu. Jelikož látky byly jednoduché na vyrobení a levné na zhotovení, plastové látky byly všude. Tak moc, že už se lidstvo začalo zamýšlet nad samotnou Zemí.

DOPAD NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Sousta z nás by si řekla, že rychlá móda není zas až tak velký problém, co se týče životního prostředí a o to víc vás můžou překvapit nevýhody.

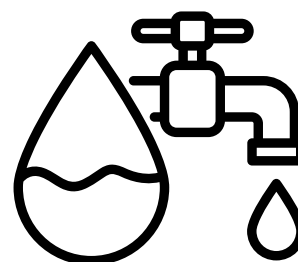

Odpad

Dokonce až 85 % textilního odpadu končí na skládkách a spalovnách. Když vezmeme v potaz, že se ročně vyrobí miliardy kusů oděvů, dokážeme si představit, jaký problém to je. Na skládkách se pak můžou rozkládat až stovky let.

Spotřeba vody a chemikálií

Na jedny džíny, které běžně nosíte každý den, se spotřebuje až 10 000 litrů vody. Což je přesně tolik, kolik člověk vypije za 10 let. Nebo když si vytáhnete ze skříně bavlněné tričko či svetr, už se na něj budete nejspíše dívat taky jinýma očima. Bavlna jako materiál je fajn. Dlouho vydrží, je odolná, dobře se bělí. Ale k jejímu pěstování se využívá veliké množství pesticidů a vody. Kromě toho chemikálie z barvení látek se běžně vypouští do řek, a to zejména v zemích jako je Čína, protože nepoužívají čističky odpadních vod. Tuto vodu pak využívají ke koupeli i jako pitný zdroj, protože žádný jiný už není.

Zdroj:

[Proč nosit barefoot boty? Výhody zdravé obuvi | Rebeli.cz](http://Rebeli.cz)

[3/4 Bavlněné tričko - Vyroba a expeduj | Česká televize](#)

CO VŠE STOJÍ ZA CENOU OBLEČENÍ?

Není toho úplně málo. Většinou se to týká spotřeby energie a vody. Kdybychom měli zmínit nejšetrnější materiál z pohledu energie, je to organická bavlna. Na její spotřebu padne asi 18 000 MJ na tunu látky, tj. o 112 000 méně než třeba u polyesteru. A proč se tedy na výrobu oděvů nepoužívá jen organická bavlna? Důvod je prostý. Syntetická vlákna a polyester se vyrábí z ropy, takže jsou při nákupu méně nákladná. A taky tomu přispívá fakt, že na pěstování bavlny se vyprodukuje velké množství vody. Jen pro představu: dešťová voda činí jen 30 % nákladů na pěstování.

Za co tedy platíme?

Průzkumy ukazují, že 80 % ceny nového trička tvoří náklady za marketing a brand, z čehož plyne, že reálná výroba je pouhých 20 %.

Je možné zjistit, jestli značky platí zaměstnancům důstojnou mzdu?

Upřímně? ani ne. Dokonce samotné značky neví, kolik švadlenám platí. K těmto informacím se tedy dá dostat jen těžko.

Suma sumárum: lidé si kupují ve svých očích levné,
ale přitom drahé výrobky.

Nelidské podmínky

O práci švadlen za minimální mzdu jste si mohli už taky přečíst, ale jak tedy dlouho pracují?

Pracovníci např. v Bangladéši nebo Indii pracují až 16 hodin denně, a to za minimální či vůbec žádnou mzdu. Často mezi ně patří i děti, které nemají jinou možnost obživy.

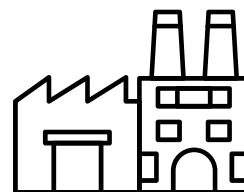
A minimalizace nákladů dospěla až k tomu, že v roce 2013 se v Bangladéši zhroutil továrna Rana Plaza, kde zahynulo více než 1100 lidí.

Zdroje:

[Skutečná cena módy. Kolik energie spotřebuje? | Elektřina.cz](#)

[Spousta značek ani neví, kolik dělníkům platí, říká expert o rychlé módě - iDNES.cz](#)

TOVÁRNY V RYCHLÉ MÓDĚ

Koncept rychlé módy závisí na mnoha faktorech.

Jedním z nich je produkce oblečení s nejlepším poměrem cena/výkon.

Továrny, ve kterých se rychlá móda vyrábí, jsou většinou v rozvojových zemích, kde jsou obyvatelé rádi za každou práci... každou.

Erlin Persson je člověkem který stojí za moderním rozvinutím rychlé módy. Po konci války v jeho rodné zemi Švédsku začal vyrábět oděvy. Ty se pak přesunuly do Anglie, kde se proslavil značkou H&M. Ostatní kompetitoři začínali jako malé obchody s cenově dostupnými kusy oblečení. V 90. letech se přesunuly do takzvaného "zlatého dolu" Ameriky. Technologický pokrok za 70 let byl tak rapidní, že umožnil firmám jako H&M expandovat do všech koutů Země. Rychlá móda je považována za fenomén moderní doby a za její pokrok můžou právě tyto továrny.

V Africe a Asii jsou továrny na rychlou módu jedním z hlavních příjmů jejich zemí. Téměř 75 % rozvojových zemí oděvy vyváželo. Tyto továrny fungují na principu kvantita se nemusí rovnat kvalitě. Pracovníci (někdy nedobrovolní) jsou nuceni pracovat 10-12 hodin nepřetržité práce aby měli z čeho žít.

Magnáti v oděvním průmyslu mají tak železnou pěst nad ekonomikou a nad samými lidmi. Je až neuvěřitelné, kam tohle všechno proudí.

Dopřejte si chvíli pro sebe a zamyslete se, zda jste měli opravdu špatný život, anebo je to jenom domněnka rychlé a moderní doby.

Naše Země má své limity a lidé (jako jen špetka prachu v univerzu) si myslí, že ji sobecky můžou vyrýžovat do samého limitu.

Díky lidem jako je např. Erlin Persson, můžeme jen doufat že se naše generace nedožije opravdu hořkého konce této krásné planety. Věřím, že kancelářní kafe chutná líp, než zmožené dlaně z práce, ale musíme být rádi za to, kde žijeme a co nám naše planeta nabízí.

S rychlým proudem nových technologií rychlá móda nezná konce. Algoritmy, cookies a personální data uživatelů internetu dovolí aplikacím jako např. Shein, Temu, Zara, aby si našly úplnou náhodou chudáka, který si nevědomky koupí předmět který ani nevypadá jako na obrázku.

Je mi opravdu smutno a nevolno z toho, v jaké době žijeme.

CO NA TO ODBORNÍK Z BRANŽE?

Fast fashion je důležité téma, proto jsme požádali také odborníky, kteří se designu, módě a módnímu průmyslu věnují, aby se s námi podělili o svůj pohled na věc. Vybrali jsme si osobnosti, které pocházejí z našeho kraje a ve své profesi již mají řadu zkušeností.

Václav Staněk

Velmi známou osobností je Václav Staněk, zakladatel a majitel obuvnické značky Vasky, který navázal na obuvnickou tradici zlínských ševců a říká, že chce vyrábět boty, u kterých člověk ví, kdo a z čeho je vyrobil.

V roce 2020 se Václav Staněk stal vítězem prestižního žebříčku Forbes 30 pod 30.

Pana Staňka jsme požádali, aby nám zodpověděl několik otázek, které se týkají vlivu fast fashion na poctivou českou tvorbu.

Jak nízké ceny uváděné fast fashion řetězci ovlivňují Vaši klientelu?

„Je to určitě znát. Posledních dvacet let, a ještě víc v poslední době s nástupem ultra fast fashion, se ceny dostaly na úroveň, se kterou nejsme schopni - a upřímně ani nechceme - soutěžit.

Na druhou stranu také ale vnímám, že o to víc se v posledních letech začínají lidé více zajímat o to, kde a za jakých podmínek bylo jejich oblečení či boty vyrobené. A my dnes víc než dřív cítíme, že si nás zákazníci nevybírají kvůli ceně, ale kvůli tomu, co za tím produktem stojí.

Vrací se a nakupují opakovaně.“

Co pro Vás znamená fast fashion?

„Záleží asi na úhlu pohledu. Tak jak si fast fashion, případně ultra fast fashion vykládám já - je levná výroba zboží, která je schopna zákazníkovi nabídnout velmi rychle trendy - avšak na úkor kvality, výdrže zboží a podmínek, za kterých člověk vyrábějící produkt pracuje a žije.“

Co říkáte na argument, že fast fashion „demokratizuje módu“ tím, že ji zpřístupňuje lidem s nižšími příjmy?

„Můj názor je takový, že již bylo vyrobeno mnoho produktů ať už za vysokou nebo nízkou cenu. Tyhle produkty ale nezmizely, pořád tu jsou. A proto mě baví také trend upcyklované módy a stále vzrůstajícího zájmu o módu z druhé ruky, která už se dávno nenesení v duchu starého onošeného oblečení po bratřancí :).

A pokud jde například o boty, rozumím, že někdo nechce nosit onošené boty, ale i běžné značky se dnes díky slevovým akcím dostávají na ceny, které jsou již velmi dostupné - a za mě stále dává smysl si koupit raději dražší poctivě vyrobený produkt, který ale o to spíše vydrží a nebudu ho muset vyměnit po pár nošení. U Vasek se snažíme vytvářet designy bot, které jsou ověřeny časem, nepodléhají trendům - a které se nosily před 30 lety a budou se nosit nejspíš i za dalších 30 let.“

Myslíte si, že je důležité předávat řemeslo ve Vašem oboru, aby na trh více pronikal slow fashion a kvalitní obuv/oděvy? A proč?

„Slow fashion podle mě nevznikne tím, že o ní budeme víc mluvit. Vznikne tím, že budou existovat lidé, kteří ji opravdu umí dělat. A to bez předávání řemesla nejde. Kvalitní obuv nebo oděv nevzniká náhodou. Je to výsledek zkušeností, chyb, detailů a respektu k materiálu.

Takže ano - pokud chceme, aby na trhu bylo víc kvalitních a poctivých věcí, musíme investovat čas do lidí. Do jejich rukou, do jejich myšlení a do jejich vztahu k práci. Bez toho se z toho stane jen marketingový pojem, ne reálná změna.“

Mgr. Art. Ivana Kaňovská, ArtD.

Dalším odborníkem je kostýmní výtvarnice a designérka Ivana Kaňovská, která se věnuje vlastní tvorbě a vyučuje na Katedře výtvarné kultury a textilní tvorby Univerzity Hradec Králové.

Požádali jsme ji, aby shrnula svůj názor na fast fashion a podělila se o něj se studenty.

„Oděvů i bot jsme si přestali vážit, stojí totiž „pakatel“. Je ho všude extrémní množství za velmi dostupné ceny. Shopping se stal velmi oblíbenou zábavou nás všech o víkendu v nákupních centrech.

Baví tě tvoje tričko jen pár měsíců? Nevadí, klidně ho vyhoď, stálo pár korun a za 100Kč si ve výprodeji koupíš hned jiné..

Je toto chování ale zodpovědné? K naší planetě? Ke společnosti?

Jasně, že není!!!!???? Navíc je toto rychle a levně oblečení velmi toxické. Oblékáme si ho na kůži, která je největším orgánem těla, a chemikálie z textílií se nám dostávají rychle do krevního oběhu. (týká se to hlavně prodejních portálů Temu apod.)

Na jedno běžné bavlněné tričko se spotřebuje 2500-2700 litrů vody!!!

V továrnách v Asii, Bangladéši a Indii pracují ti nejchudší lidé 16h denně, (včetně dětí), aby si mohli za celodenní směnu, za kterou dostanou výplatu jeden dolar - koupit dvě misky rýže na den, protože nemají možnost najít jinou práci. Planeta je extrémně zničená díky ropnému a textilnímu průmyslu. Doslova je zavalená tunami levného oblečení na skládkách, které nikdo nechce. A navíc, rychlost, s jakou se dále a rychleji vyrábí produkty fast fashion ještě více akceleruje (zrychluje). A proč? Abychom mohli dále nakupovat a vyhazovat milióny kusů levného oblečení, které nás baví pár měsíců?

Přestaň konzumovat levnou módu, začni se zajímat o to, jak i Ty můžeš přispět k tomu, aby se na planetě Zemi lépe žilo... Budoucnost je totiž v našich rukou! Žij udržitelně - přemýšlej, co, kolik, v jaké kvalitě a na jak dlouho nakupuješ, a sdílej tyto myšlenky dál se svými přáteli.

Planeta a naše zdraví je tady jen jedno..“

NÁZOR MLADÉHO TVŮRCE

Fast fashion znevýhodňuje také autentické návrháře, ti čelí obrovské konkurenci v podobě nízkých cen stanovených fast fashion obry. Proto jsem se spojila s módním návrhářem přímo z naší školy - [Vlastimilem Basovníkem](#).

Vlastimil se módnímu průmyslu věnuje přes čtyři roky a zaměřuje se hlavně na ženské oděvy ve stylu elegantního minimalismu.

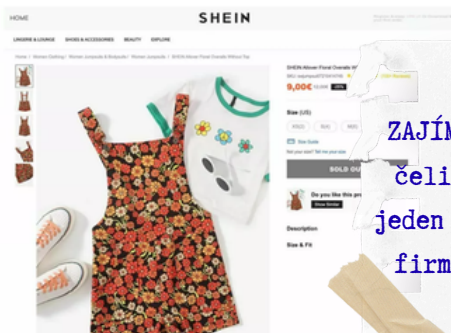
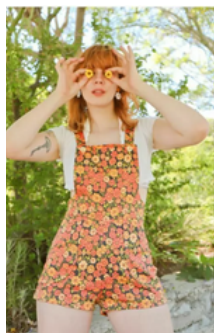
Zeptala jsem se jej na jeho postoj k fast fashion, ale i na to, jak vnímá vliv rychlé módy na jeho tvorbu.

Jako většina návrhářů má na tento průmysl negativní názor - zároveň ale chápe fakt, jak těžké je se nestát jeho spotřebitelem. Všimá si toho, že zákazníci nejsou ochotni platit za kvalitní oděvy a jsou zvyklí na nízké ceny od řetězců.

Když jsem se ale zeptala, jaké jsou náklady na výrobu toho nejlevnějšího oděvu, který ušil, cena byla až šestinásobná oproti podobným šatům z fast fashion řetězce.

Firmy jsou též známe tím, že kradou návrhy menším výrobcům.

Ale proč to vlastně prochází? Fast fashion průmysl replikuje produkty tak rychle, že je těžké ochránit originální tvůrce.

ZAJÍMAVOST: Firma SHEIN čelila několika žalobám, kdy čelila obvinění z krádeže návrhů menších návrhářů - jeden z případů je ukradení designu overalu vytvořeným firmou založenou Larissou Martinez a její rodinou.

zdroj: vogue

ALTERNATIVY

Pokud nám tyto věci přestanou být lhostejné, můžeme změnit svět.

I když je velmi těžké se rychlé módě vyhnout, alternativy tu jsou. Každý by měl vědět, kde a jak bylo jeho oblečení vyrobeno, jaký má na sobě materiál apod.

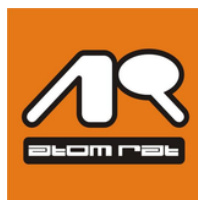
Vinted

Jedna z mých oblíbených platforem, kde ráda nakupuji second-hand oblečení, je vinted. Najdete zde originální kousky vystavené jinými lidmi, ale zároveň zde může kdokoliv prodávat své oblečení, které mu dosloužilo. A tak může koloběh oblečení být mnohem ekologičtější, než je nyní.

ZNÁTE SWAPOVÁNÍ?

swap = výměna

Jde o udržitelný způsob získávání nových věcí a zbavování se těch, co již nepotřebuji, bez použití peněz. U nás v Uherském Hradišti můžete využít třeba I-Swap v Jarošově nebo různé skupinky na Facebooku (Hradištský SWAP).

Zároveň máme v České republice spoustu skvělých firem, o kterých jste možná ani nevěděli. Šijí v České republice, drží krok s trendy, ale nebojí se ani vlastních vzorů, originality, pohodlí a především kvality :-)

Zdroj obrázků:
vlastní foto
SŠPHZ

Vasky, Ivana Kaňovská
Facebook jednotlivých značek

